

הרב זאב וייטמן - רב תנובה
zeeww@tnuva.co.il

חלב כשר למהדרין באמצעות רובוט חליבה

רפתות, שבהן מותקן רובוט חליבה, יכולות לספק חלב כשר למהדרין במשך כל ימות השבוע כולל שבת. זאת, ללא צורך בהשגחה בעת החליבה. בשבת יש להקפיד שלא לתקן תקלות ע"י יהודים - ברפתות רובוטיות, שמספקות לתנובה חלב שבת כשר למהדרין, מוצבות מצלמות על מנת לוודא, שההנחיה שאין לבצע בשבת ובחג תיקונים ע"י יהודים - אכן נשמרת

התנאים לחלב כשר למהדרין

- א. אספקת חלב כשר במהלך כל ימות השנה תלויה בארבעה דברים עיקריים:
 - א. שמירה על כשרות הפרה והימנעות מהטרפתה.
 - ב. בתקופת פסח - סינון החלב והזנה במזון כשר לפסח בחג עצמו.
 - ג. הימנעות מחליבה בשבת באופן אסור.
 - ד. חליבה ע"י יהודי או בפקוח משגיא.
- שני הנושאים הראשונים קשורים לממשק הרפת ולטיפול בפרות, ואילו השניים האחרונים קשורים לחליבה השוטפת. רובוט החליבה פותר את שני הנושאים הקשורים לחליבה באופן המהודר ביותר.

חליבה בשבת

במכוני החליבה בארץ יש לנו שני פתרונות עיקריים לחליבה מותרת בשבת: חליבה ע"י גוי וחליבה באמצעות מנגנון גרמא. מנגנון הגרמא

הינו מנגנון אלקטרוני הגורם לכך, שלאחר שמכון החליבה הופעל בלא מגע יד אדם, ע"י שעון שבת (טיימר המכוון ביום שישי), החליבה בכל עמדה לא תתחיל מיד עם הרכבת הגביעים לעטיני הפרה, אלא רק מספר שניות מאוחר יותר (לחילופין, המנגנון גורם לכך, שהחלב שנחלב בשניות הראשונות לא יזרם למכל החלב, אלא ילך לביוב והעברת זרימת החלב למכל החלב נעשית, רק לאחר מספר שניות, באמצעות המנגנון האלקטרוני).

המנגנון מנתק בין פעולת הרפתן לבין החליבה והופך את פעולת הרפתן לגרמא, כלומר, לפעולה לא ישירה שרק גורמת לכך שתבצע חליבה, אך היא לא מוגדרת מבחינה הלכתית כחליבה ישירה האסורה בשבת. חליבה באופן כזה הותרה בשבת למניעת צער בעלי חיים ולמניעת הפסד מרובה. מנגנון אלקטרוני כזה מותקן בחלק גדול מהרפתות בקיבוצים הדתיים.

אין כל ספק, שהחליבה באמצעות רובוט החליבה הינה הפתרון המהודר ביותר מבחינה הלכתית לחליבה בשבת, מכיוון שהאדם לא עושה דבר והפרה נחלבת בעצמה באוטומציה מלאה

שימוש בגוי לצורך מלאכה האסורה ליהודי לעשות בשבת, איננו חלק מבחינה הלכתית (אמנם הדבר הותר למניעת צער בעלי חיים, אך יש אומרים שגם הגוי החולב בשבת צריך לחלוב באופן שונה מימות החול, ובוודאי שהדבר איננו פשוט, במקרים שבהם החליבות בשבת נעשות במועדים קבועים, גם כשניתן לאחר את החליבה למוצאי שבת או להקדימה לפני כניסת השבת, מבלי להגיע למצב של צער בעלי חיים).

צופים בפלא - רפת גולן בויחקין 2003

לא יהודי חולב יש צורך בהשגחה של יהודי בעת החליבה. ברובוט חליבה אמנם אין חליבת יהודי, אך הדבר גם לא נחשב לחליבת גוי, וממילא אין צורך בהשגחה בעת החליבה. ולכן, חלב שנחלב ע"י רובוט חליבה יהיה חלב ישראל כשר למהדרין גם ללא נוכחות יהודי בעת החליבה. הדבר נכון במקרים של בעל רפת יהודי, שיש לו עובדים לא יהודים, וגם במקרים שבהם רובוט החליבה מותקן ברפת השייכת לגוי.

יתירה מזו, מכיוון שהרובוט מותאם רק לפרות ולא יכול לחלוב בעלי חיים אחרים, וגם פרות שלא נרשמו והוגדרו במערכת, לא יוכלו להיחלב על ידי הרובוט, הרי שלמעשה, הרובוט עצמו יכול לשמש כמשגיח מצוין לכך שהחלב הנחלב באמצעותו, הנו רק חלב כשר מהפרות המוגדרות והמותרות לחליבה. לכל היותר, יהיה צורך במערכת בקרה והשגחה על כך שאין אפשרות להכניס למכל החלב, באופן ידני, חלב לא מפוקח ממקומות אחרים, וכפי שיש צורך תמיד להשגיח אחרי החליבה ובעת הובלת החלב, אך שמירה והשגחה זו איננה קשורה לאיסור חלב נכרים.

סיכום

רפתות שבהן מותקן רובוט חליבה יכולות לספק חלב כשר למהדרין במשך כל ימות השבוע כולל שבת. זאת, ללא צורך בהשגחה בעת החליבה. בשבת יש להקפיד שלא לתקן תקלות ע"י יהודים (ברפתות רובוטיות שמספקות לתנובה חלב שבת כשר למהדרין מוצבות מצלמות, על מנת לוודא, שאכן ההנחיה שאין לבצע בשבת ובחג תיקונים ע"י יהודים - אכן נשמרת). ■

גם החליבה באמצעות גרמא איננה פשוטה בשבת, בעיקר מכיוון, שלעיתים מתבצעת חליבה מועטה גם בלי השהיה של מנגנון הגרמא, ומכיוון שיש רבים הסבורים שהמנגנון המשהה את החליבה במספר שניות, איננו מספיק על מנת להיחשב כגרמא המותרת מבחינה הלכתית.

לכן אין כל ספק, שהחליבה באמצעות רובוט החליבה הינה הפתרון המהודר ביותר מבחינה הלכתית לחליבה בשבת, מכיוון שהאדם לא עושה דבר והפרה נחלבת בעצמה באוטומציה מלאה.

מכיוון שבמקרים רבים יש עדיין תקלות, שעלולות להפריע למהלך עבודתו התקינה של הרובוט, הרי שלצורך ביצוע תיקונים אלו בשבת יש להכשיר עובד לא יהודי, שידע לבצע את התיקונים הללו, כדי להימנע מתיקון האסור בשבת.

חליבת נכרים

בעבר, כל חלב שנחלב ע"י גוי, מבלי שיהודי רואה את החליבה ואת הכלי שלתוכו נחלב החלב, נאסר באיסור חלב נכרים, מכיוון שגוי לא מקפיד לחלוב רק בעלי חיים שמותרים באכילה ליהודים ושמותר ליהודים לשתות את חלבם. כיום, במקרים שבהם ברור וידוע, שגם ללא כל פיקוח, החלב המגיע למחלבות הינו חלב פרות בלבד, ללא כל ערוב של חלב אסור, יש המתירים להשתמש בחלב שנחלב ע"י גוי, גם מבלי שיהודי ראה את החליבה. אחרים מחמירים וסבורים שיש להקפיד על השגחה בזמן החליבה, גם בימינו כאשר אין חשש לערוב חלב אסור.

גם במקרים שבהם בעל הרפת הינו יהודי ויש לו עובד לא יהודי, אנו מקפידים להיות נוכחים בעת החליבה מפעם לפעם, כדי לקיים את הדרשה, שכאשר

חמ"ל המעקב אחר עבודת שבת במכוני החליבה